

Asia: VN/2245/2020

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi tekijänoikeuslain ja sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 184 §n muuttamisesta

Vastaajan rooli ja toimiala. Valitse parhaiten kuvaava

1. Tekijä tai esittävä taiteilija (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

-

2. Sisältöteollisuus (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

-

3. Välittäjät (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

-

4. Työntekijä- tai työnantajaliitto

Työntekijäliitto

5. Kulttuuriperintöorganisaatio (ml. näitä edustavat yhdistykset ja muut organisaatiot)

-

6. Opetus- ja tutkimusalan organisaatio

Muu, mikä?

7. Julkinen sektori

-

8. Kansalainen, kuluttaja tai muu loppukäyttäjä (ml. näitä edustavat yhdistykset ja organisaatiot) tai muu yhteisö

-

Yleistä. Valitkaa jokin näistä, ellei esityksestä ole tarkempaa lausuttavaa

Valitkaa jokin näistä, ellei esityksestä ole tarkempaa lausuttavaa. Jättäkää tällöin vastaamatta tätä seuraaviin kysymyksiin.

-

1. Kysymyksiä esityksestä kokonaisuudessaan

Esityksellä pyritään modernisoimaan tekijänoikeutta ja saattamaan se paremmin vastaamaan digitaalisen ajan vaatimuksia. Onko esitys kokonaisuudessaan oikeansuuntainen?

Ei. Perustelkaa halutessanne lyhyesti: [Opetusalan ammattijärjestö OAJ toteaa, että DSM-direktiivin tavoitteena on tekijöiden aseman vahvistaminen digitaalisessa ympäristössä. Vahvistamisen sijaan tekijänoikeuslain uudistuksessa tekijöiden asemaa enemmänkin heikennetään. Esityksessä on valitettavalla tavalla tehty myös DSM-direktiiviä laajempia muutosehdotuksia kansalliseen lainsäädäntöön, mitä on vaikea ymmärtää etenkin, kun valmistelutyö on ollut kiireistä ja direktiivissä asetetusta aikataulusta jäljessä. Esityksessä pyritään tosiasiaa kaventamaan tekijöiden oikeuksia ja lisäämään tarpeettomasti käyttäjien oikeuksia, mitä ei voida pitää hyväksyttävänä, eikä DSM-direktiivin implementointikaan tällaista muutosta edellytä. Lain ilmaisuasuun tulisi kiinnittää enemmän huomioita. On olennaista, että lakiteksti on luettavaa niin juristeille kuin myös maallikoille. Se ei tässä esityksessä toteudu. Esimerkiksi opettajien pitäisi tietää, miten opettaja voi käyttää teoksia opetuksessa 14 §:n pykälän nojalla ja milloin tarvitaan lisälupa. Hallituksen esitysluonnoksessa tulisi näkyä myös opettajien rooli tekijöinä ja sisällön tuottajina. Opetustehtävissä syntyy lukuisia teoksia päivittäin. Nyt tätä ei ole huomioitu lainkaan esityksessä. OAJ myös katsoo, ettei lainvalmistelutyötä ole tehty asianmukaisesti. Hallituksen esityksestä puuttuu perusteluja ja vaikutusten arviointi on tehty puutteellisesti. Kansainvälinen vertailu on jäänyt esimerkiksi rinnakkaistallentamisen osalta kokonaan tekemättä, vaikka se olisi ollut tarpeellista. Laki on valmisteltava uudestaan.]

Esityksessä pyritään saavuttamaan oikeudenmukainen tasapaino tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden, sisältöteollisuuden ja muiden kaupallisten toimijoiden sekä yhteiskunnan (ml. kulttuuriperintölaitosten, oppilaitosten ja kansalaisten ja loppukäyttäjien) etujen välillä. Onko esitys kokonaisuudessaan tältä osin oikeansuuntainen?

-

Puuttuuko esityksestä kokonaan jotain sellaista, mistä olisi tarpeen säätää tässä yhteydessä? Mikä?

Direktiivin 18 artiklan edellyttämän asianmukaisen ja oikeasuhteisen korvauksen periaatteen mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että kun tekijät ja esittävät taiteilijat lisensoivat tai siirtävät yksinoikeutensa teostensa tai muun suojatun aineistonsa hyödyntämiseen, heillä on oikeus saada asianmukainen ja oikeasuhteinen korvaus. OAJ ehdottaa, että direktiivin asianmukaisesta ja oikeasuhteisesta korvauksesta säädetään omassa pykälässään.

2. Kysymyksiä tekstin- ja tiedonlauhinnasta (TekL 13 b §, DSM-direktiivin 3 ja 4 artikla)

Tekijänoikeuslakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 13 b § kappaleen valmistamisesta tiedonlauhinta varten. Pykälällä pannaan täytännön DSM-direktiivin 3 artikla (tiedonlauhinta tieteelliseen tarkoitukseen) ja 4 artikla (tiedonlauhinta yleiseen tarkoitukseen). Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia.

OAJ pitää pykälän lisäämistä kannatettava ja näkee, että tiedonlouhinnan parempi mahdollistaminen yliopistoissa on tärkeää. Tiedonlouhinta terminä on kuitenkin epäselvä. Se on määritelty DSM-direktiivin 2 artiklan 2 kohdassa ja tämä määritelmä olisikin tarpeen tuoda lakiin tai sen perusteluihin.

3. Kysymyksiä teosten käytöstä opetustoiminnassa ja tieteellisessä tutkimuksessa (TekL 14, 18, 19 a, 21, 50 c, 64 c §, DSM-direktiivin 5 artikla)

a. Teosten käyttäminen opetustoiminnassa ja tieteellisessä tutkimuksessa (TekL 14 §:n 1 ja 4 momentti)

Vastustamme

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

OAJ pitää pykälää epäselvänä ja ongelmallisena. Pykälä on itseasiassa niin epäselvä, että se tulee tuottamaan merkittäviä ongelmia opetushenkilökunnalle. Säännöstä lukemalla ei selviä, minkälainen käyttö on sallittua ja minkälainen kiellettyä. Säännöksen sanamuoto on erittäin epäselvä eikä perustelutkaan tuo selvyttä siihen, miten säännöstä olisi tarkoitus soveltaa. Tulkinnanvarainen rajoitussäännös luo käyttäjän näkökulmasta oikeudellisesti hyvin epävarman tilanteen. Hallituksen esityksessä ei ole määritelty riittävällä tarkkuudella tai ollenkaan, mitä koulutusmarkkinoille suunnattu teos tarkoittaa, tai mitä tilapäinen käyttö ja laajuus tarkoittaa.

Opetusalan ammattilaisten näkökulmasta on tärkeää, että teoksia on mahdollista käyttää opetuksessa. Rajoitussäännös ei ole opettajan näkökulmasta selkeä ja oikeusvarma ratkaisu. On tärkeää, että se mitä ja miten teoksia voi käyttää on määritelty riittävän selkeästi ja tarkasti. Opettajien pitää voida tietää rajoitussäännöksen ja perusteluiden perusteella, missä tilanteissa ja miten teosta voi käyttää. Jos esimerkiksi opettaja toimii rajoitussäännöksen vastaisesti, vastuu on opettajalla tai jos opettaja toimiikin rajoituksen sallimaa käyttöä laajemmin, joutuu hän tästä korvausvastuuseen. Myös rikosoikeudellinen vastuu voisi olla mahdollinen. Sopimuslisenssi on käyttäjän näkökulmasta oikeusvarma ratkaisu, kuten direktiivin johdantokappaleessa 45 todetaan.

Esityksessä epäselväksi jää, koskeeko pykälässä mainittu ”julkistettu teos” myös opettajien laatimia opetusmateriaaleja. Tekijänoikeusneuvosto on todennut lausunnossaan 2006:11 (s, 5), että opettajan luentoesitys on, sen ylittäessä teoskynnys, julkistettu suullinen esitys. Opetus on julkista mm. perusopetuslain 19 §:n ja lukiolain 17 §:n mukaan. Opettaja esittäessään tai jakaessaan laatimaansa materiaalia oppilaille saattaa sen samalla yleisön saataville. Materiaali tulee siten julkistetuksi opetustilanteessa. Tarkoittaisiko tämä ehdotettu rajoitussäännös, että muut opettajat tai oppilaitos saisi käyttää vapaasti rajoitussäännöksen nojalla opettajan opetustilanteessa esittämiä tai jakamia materiaaleja tai taltioida opettajan opetustilanteen myöhemmin käytettäväksi opetustoiminnassa ilman, että siitä tulisi sopia opettajan kanssa erikseen. Nyt kirjoitettu laintekstiä voisi tulikita niin, että se tällaisenkin mahdollistaisi.

Mikäli esitysluonnoksessa tarkoitettu ”julkistettu teos” koskee myös opettajien laatimia teoksia, lainvalmistelussa ei ole huomioitu lainkaan opetusalan vakiintunutta käytäntöä ja nk. korkeakoulupoikkeusta. Opetusalalla, aina varhaiskasvatuksesta korkeakouluihin on vakiintunut

käytäntö, jonka mukaan tekijänoikeudet kuuluvat aina opettajalle, eikä ne siirry työnantajalle muutoin kuin nimenomaisesti sopimalla. Rajoitussäännöksen laajentaminen kattamaan opettajankin luomia teoksia, rajoittaisi kohtuuttomasti opettajan oikeuksia. On muistettava mm. oppivelvollisuus uudistuksen perustelut, HE 173/2020 s. 101: Jos työnantaja teettää opettajilla oppimateriaalia yhteiseen käyttöön, tulisi oppimateriaalin tekemisestä ja niihin liittyvistä tekijänoikeuksista sopia aina erikseen. Näin ollen 14 § ei saa koskea oppimateriaaleja ja tämä tulisi käydä myös selkeästi esille hallituksen esityksestä. On erikoista, mikäli saman ministeriön kaksi lakia olisivat keskenään tällaisessa ristiriidassa.

Säännös ei missään tapauksessa saa vaikuttaa nykyiseen vakiintuneeseen käytäntöön tai korkeakoulupoikkeukseen tai tuoda opettajien ja tutkijoiden opetusmateriaaleja ko. rajoitussäännöksen piiriin. DSM-direktiivi ei edellytä opettajien tekijänoikeuden kaventamista tai heidän elinkeinoonsa kajoamista. Opettajien tekijänoikeutta määrätä omasta oppimateriaalistaan ei tule heikentää.

14 §:ssä säädettäisiin myös, että valtio maksaa tekijöille korvausta. Perusteluissa kuitenkin todetaan, ettei tällä ole merkittäviä vaikutuksia valtiontalouteen. Miten tällaiseen johtopäätökseen on tultu? OAJ pitää selvänä, että muutoksella olisi vaikutuksia valtiontalouteen ja niitä vaikutuksia pitäisi avata esityksessä tarkemmin.

OAJ pitää kummallisena, ettei tämän pykälän osalta ole tehty kansainvälistä vertailua tai arvioitu sitä, miksi esitetty järjestelmä olisi parempi kuin nykyinen ja sen kehittäminen. DSM-direktiivi ei edellytä pakkorajoituksen säätämistä, vaan direktiivi edellyttää, että mahdollistetaan opetuksen havainnollistaminen. Suomen lakiuudistuksessa oltaisiin menossa paljon pidemmälle kuin opetuksen havainnollistaminen. Ruotsissa direktiivin 5 artikla on säädetty päinvastaisella tavalla, eli ensisijaisesti noudatetaan sopimuslissenssiä ja sitä täydentää rajoitussäännös siltä osin, kun lissenssiä ei ole saatavilla. Opettajan näkökulmasta tällainen järjestely on oikeudellisesti turvallinen ja lisäksi luparatkaisulta kattavampi. Siltä osin kuin nykyiset luparatkaisut eivät mahdollista jonkinlaista käyttöä, voidaan sitä käyttää rajoitussäännöksen nojalla.

OAJ pitää nykyistä sopimuslissenssijärjestelmää parempana myös siksi, että se mahdollistaa monipuolisesti ja laajemmin kuin rajoitussäännös esityksessä teosten käytön opetuksessa. Nykyjärjestelmää puoltaa myös se, että sopimuslissenssien ehdot ovat hyvin tarkat eikä aiheuta epäselvyyttä opettajille. Tarvittaessa ehdoista on ollut mahdollista kysyä.

OAJ pitää ehdottoman tärkeänä, että luvat jatkossakin hankitaan päiväkoteihin, kouluihin ja oppilaitoksiin keskitetysti. Koulujen ja oppilaitosten näkökulmasta lisälupien tarve on ilmeinen, koska rajoitussäännös ei kata kaikkia nykyisten lupien mahdollistamia käyttäjiä. OAJ näkee vaarana, että jatkossa tarvittavia lisälupia ei hankita keskitetysti, vaan jokainen kunta tai jopa jokainen oppilaitos joutuisi itse neuvottelemaan lupansa. Opettajista huomattava osa käyttää kolmannen laatimaa materiaalia opetuksessaan. Oppilaitosten etu on, että luvat tulevat keskitetysti. Tämä on myös yhdenvertaisuuskysymys.

b. Opetuksessa käytettävät kokoomateokset (TekL 18 §)

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia.

OAJ pitää tärkeänä, että mahdollistetaan opetuksessa käytettävien kokoomateosten valmistaminen myös digitaalisesti. Kuitenkin esitetyssä muodossa kokoomateos poikkeama ei koskisi vain suljettuun oppimisympäristöön ja rajatulle opetusryhmälle tehtäviä kokoomateoksia, vaan ehdotettu säännös mahdollistaisi kokoomateoksen julkaisemisen ja välittämisen avoimesti verkossa kenen tahansa saataville. Tällainen kappaleen valmistaminen ja avoin yleisön saataville saattaminen on ristiriidassa teosten tavanomaisen hyödyntämisen kanssa ja haittaa oikeudenhaltijan oikeutettuja etuja kohtuuttomasti.

c. Korvausta hallinnoiva yhteishallinnointiorganisaatio (TekL 19 a §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

d. Julkinen esittäminen (TekL 21 §)

Kannatamme sellaisenaan

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

OAJ kannattaa esitystä. Opetuksessa on monesti tarpeen opetuksen havainnollistamiseksi esittää verkkovideoita esimerkiksi youtube-videoita. OAJ yhtyy hallituksen esityksessä tuotuun näkemykseen siitä, että ”audiovisuaalisella aineistolla on yhä suurempi merkitys opetuksessa, ja uudet opetussisällöt ja painopisteet kuten medialukutaidon opettaminen edellyttävät, että myös audiovisuaalisia aineistoja voidaan esittää opetuksessa”.

OAJ haluaa huomauttaa, että saatavilla on useita suoratoistopalveluita, kuten YouTube, Spotify, Netflix, Bookbeat jne, joiden käyttöehdoissa todetaan, että palveluiden sisältöjä saa käyttää ainoastaan henkilökohtaisessa käytössä. On siis hyvin todennäköistä, ettei rajoitussäännös välttämättä ratkaise varsinaista ongelmaa, koska sopimusten sitovuuden periaatteen mukaan sopimusehdot menevät rajoitussäännöksen edelle (HE 28/2004 s. 25). Hallituksen esitysluonnoksessa ei ole otettu mitään kantaa, voiko rajoitussäännös ohittaa sopimusoikeudelliset sitovat periaatteet. Selvyden vuoksi tähän on otettava kantaa.

e. Opetuskäyttöä koskevan rajoituksen alueellinen soveltaminen (TekL 64 c §)

Kannatamme sellaisenaan

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

4. Kysymyksiä kulttuuriperinnön säilyttämisestä (TekL 16.1 §, 16 d ja 16 e §, DSM-direktiivin 6 artikla)

Tekijänoikeuslain 16 §:n 1 momentissa säädettäisiin yleisölle avoimen yleishyödyllisen kirjaston, arkiston tai museon oikeudesta valmistaa kappaleita omissa kokoelmissaan olevasta teoksesta kulttuuriperinnön

säilyttämistä varten. Nykyistä 16 d ja 16 e §:ää muutettaisiin niin, että valtioneuvoston asetuksen sijasta arkistoja, kirjastoja ja museoita koskevien säännösten organisatorisesta soveltamisalasta säädettäisiin jatkossa tyhjentävästi 16 e §:ssä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

5.1. Yleisiä kysymyksiä, jotka liittyvät kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttöön kulttuuriperintölaitoksissa

a. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käytöstä kulttuuriperintölaitoksissa säädettäisiin 16 g – 16 j §:ssä. Käytön piiriin voisi kuulua ainoastaan kulttuuriperintölaitosten kokoelmiin kuuluvia teoksia. Valmistelussa on lähdetty siitä, että direktiivin salliman ”kaupallisesta jakelusta poistuneen teoksen (tai teosjoukon)” käytön tavoitteena on varmistaa, että sopimuslisenssin tai tekijänoikeuden rajoituksen nojalla tapahtuvalla käytöllä ei olisi merkittäviä kielteisiä vaikutuksia teosten kaupallisiin markkinoihin. Yhdyttekö tähän käsitykseen? Jos ette, miten direktiivin käsite tulisi ymmärtää?

-

b. Ehdotetun 16 g §:n mukaan kulttuuriperintölaitoksen kokoelmissa olevan teoksen tai teosten joukon saisi sopimuslisenssin nojalla saattaa yleisön saataviin maantieteelliset rajat ylittävästi (64 d §). Yhdyttekö siihen, että on tarkoituksenmukaista, että yhteishallinnointiorganisaatio tekee arvioinnin siitä, voidaanko käyttöluva teokseen myöntää siten, ettei sillä olisi haitallista vaikutusta käyttöluvan kohteena olevan teosjoukon kaupallisiin markkinoihin? Jos ette, kenen tulisi tehdä tämä arvio ja millä perustein arvio tulee tehdä?

-

c. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttämisestä tekijänoikeuden rajoituksen nojalla eräissä tapauksissa säädettäisiin 16 h §:ssä. Pykälässä asetetaan tietyt kriteerit, joiden täytyessä teoksen voidaan katsoa poistuneen kaupallisesta jakelusta, ellei tiedossa ole, että teos on edelleen kaupallisessa jakelussa. Kriteerien tavoitteena on helpottaa sen arvioimista, milloin teoksen voidaan (yleensä) katsoa poistuneen kaupallisesta jakelusta. Onko säännöksistä apua sen arvioimisessa, millä edellytyksin teoksia saa käyttää tekijänoikeuden rajoituksen nojalla?

-

d. Ehdotetun 16 j §:n mukaan pääasiallinen vastuu tietojen ilmoittamisesta Euroopan immateriaalioikeusvirastoon olisi kulttuuriperintölaitoksilla. Kielto-oikeuden käyttämisestä voisi ilmoittaa myös yhteishallinnointiorganisaatio. Ehdotukseen ei sisälly säännöksiä ns. yhteyspisteestä (Contact Point), joka päättäisi, mitkä organisaatiot voivat käyttää Euroopan immateriaalioikeusviraston kaupallisesta jakelusta poistuneita teoksia koskevaa tietokantaa. Tarvitaanko Suomessa tällaista yhteyspistettä ja jos tarvitaan, minkä tahon tulisi hoitaa tehtävä?

-

5.2. Tarkemmat pykäläkohtaiset kannat TekL 16 g - 16 j sekä 64 d §:stä

a. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttäminen sopimuslisenssin nojalla (TekL 16 g §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

b. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttäminen rajoituksen nojalla eräissä tilanteissa (TekL 16 h)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

c. Kielto-oikeuden käyttäminen (TekL 16 i §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

d. Kaupallisesta jakelusta poistuneiden teosten käyttöä koskevien tietojen rekisteröinti (TekL 16 j §)

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

6. Kysymyksiä sopimuslisenssijärjestelmästä (TekL 26 §, DSM-direktiivin 12 artikla)

a. DSM-direktiivin 12 artiklassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus säätää vaikutukseltaan laajennetusta kollektiivisesta lisensioinnista. Suomessa hyödynnettäisiin tämä kansallinen liikkumavara säilyttämällä tekijänoikeuslain 26 §:ssä säädetty sopimuslisenssijärjestelmä. Pykälää ehdotetaan kuitenkin direktiivin perusteella tarkennettavaksi. Samassa yhteydessä tehtäisiin eräitä teknisiä ja rakenteellisia muutoksia pykälään. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

b. DSM-direktiivin 12 artiklan 3 kohdan a-alakohdassa edellytetään yhteishallinnointiorganisaation olevan valtuutustensa perusteella riittävän edustava lisenssin kohteena olevien teosten oikeudenhaltijoiden ja oikeuksien suhteen. Miten riittävä edustavuus varmistetaan, ja miten sitä tulisi arvioida sopimuslisenssiorganisaation hyväksymisen yhteydessä?

-

c. Olennaisimmat muutokset 26 §:ssä koskisivat direktiivin 12 artiklan mukaista velvoitetta tiedottaa tekijöille sopimuslisensoisista, tekijän oikeudesta hakea korvausta sekä kiello-oikeuden käyttämisestä. Ehdotus perustuu siihen, että yhteishallinnointiorganisaatiot itse esittävät suunnitelman siitä, miten tekijöille (ja erityisesti ns. ”ulkopuolisille tekijöille”) tiedotetaan direktiivin edellyttämistä asioita. Näin tarvittavat toimenpiteet pysyisivät oikeasuhtaisina tekijöiden etua ajatellen. Onko tämä lähtökohta perusteltu, vai tulisiko tiedottamisesta säätää tarkemmin laissa ns. ”ulkopuolisten tekijöiden” oikeuksien turvaamiseksi? Jos pitäisi säätää tarkemmin, mitä velvoitteita tulisi asettaa?

7.1. Alkuperäinen lähetystoiminta

Pykäliin ehdotetaan muutoksia, joiden tavoitteena on selkeyttää nykyisiä, varsin vaikeaselkoisina pidettyjä säännöksiä. Lisäksi ehdotuksella pantaisiin täytäntöön verkkolähetysdirektiiviä siten, että 25 f §:ssä alkuperäiseen lähetystoimintaan rinnastettaisiin lähettäjäyritysten verkko-oheispalvelut (esim. YLE Areena) ja 64 b §:ään tehtävällä muutoksella varmistettaisiin, että alkuperäiseen lähetystoimintaan hankitut oikeudet kattavat myös radiolähetysten sekä television uutis- ja ajankohtaisohjelmien lähettämisen EU:n alueella, ellei toisin ole sovittu. Verkkolähetysdirektiivin 8 artiklan säännökset, jotka koskevat oikeuksien hankkimista silloin, kun lähettäjäyritys ei oman toimintansa puitteissa itse lainkaan lähetä lähetystä, vaan sen tekee jakelijayritys, ehdotetaan sisällytettäväksi alkuperäistä lähetystoimintaa koskevaan 25 f §:ään. Direktiivi mahdollistaa sen, että tällaisissa tapauksissa voidaan nojautua samankaltaiseen lisensointimalliin kuin edelleenlähetysten yhteydessä. Valmistelussa on arvioitu, että Suomessa ei esiinny direktiivin 8 artiklassa tarkoitettuja tilanteita, eikä siten ole pidetty tarpeellisena käyttää hyväksi direktiivin tarjoamaa mahdollisuutta, että tarvittavia oikeuksia voitaisiin hankkia pakollista kollektiivista hallinnointia koskevan sääntelyn perusteella yhteishallinnointiorganisaatiolta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

7.2. Radio- ja televisio-ohjelmien edelleenlähettäminen

Tekijänoikeuslain 25 h §:ssä säädetään radio- ja televisiolähetysten samanaikaisesta ja muuttamattomasta edelleenlähettämisestä. Säännöksillä virtaviivaistetaan lisensointimarkkinoiden toimintaa tilanteessa, jossa oikeuksien hankkiminen voisi muuten olla haastavaa. Ehdotetuilla säännöksillä pantaisiin täytäntöön verkkolähetysdirektiivin säännökset ja selkeytettäisiin edelleenlähettämistä koskevia säännöksiä. Lisäksi ehdotetaan, että myös lähettäjäyritysten verkko-oheispalveluiden edelleen lähettäminen olisi mahdollista hankkimalla tarvittavat oikeudet yhteishallinnointiorganisaatiolta sekä edellyttäen, että myös lähettäjäyrityksen suostumus on saatu. Taustalla on se, että verkko-oheispalveluihin usein estetään pääsy asettamalla teknisiä esteitä, ns. maarajoituksia. Esimerkiksi Ruotsin SVT:n kanavien edelleenlähettämiseen on mahdollista hankkia oikeuksia keskitetysti, mutta tämä ei ole koskenut SVT:n verkko-oheispalveluita. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

8.1. Tekijän korvausoikeus ja korvausten kohtuullistaminen

Esitys sisältää muutoksia tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden aseman parantamiseksi hyödyntämissopimuksissa. DSM-direktiivin 18 artiklassa säädetään yleisestä periaatteesta, jonka mukaan tekijä tai esittävä taiteilija on oikeutettu asianmukaiseen korvaukseen teosten kaupallisesta hyödyntämisestä, ja 20 artiklassa korvausta koskevan sopimusehdon sovittelusta muuttuneista olosuhteista johtuen. Voimassa olevan tekijänoikeuslain 29 §:ssä säädetään (direktiiviä laajemmin) kohtuuttoman sopimusehdon sovittelusta, ja pykälän perusteella on mahdollista kohtuullistaa niin alun perin kohtuutonta sopimusehtoa kuin reagoida muuttuneista olosuhteista johtuvaan kohtuullistamistarpeeseen. Näin ollen ehdotetaan vain huomioon otettavien kriteerien laajentamista vastaamaan paremmin direktiivissä lueteltuja arviointikriteerejä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

OAJ pitää riittämättömänä sitä, millä tavoin DSM-direktiivin 18 artikla ollaan sisällyttämässä kotimaiseen lainsäädäntöön. Selvää on, että direktiivin 18 artiklan tarkoituksena on vahvistaa tekijän asemaa. Nyt tekijöiden asemaa ollaan ennemminkin heikentämässä. Direktiivin 18 artiklan edellyttämän asianmukaisen ja oikeasuhteisen korvauksen periaatteen mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että kun tekijät ja esittävät taiteilijat lisensoivat tai siirtävät yksinoikeutensa teostensa tai muun suojatun aineistonsa hyödyntämiseen, heillä on oikeus saada asianmukainen ja oikeasuhteinen korvaus. OAJ ehdottaa, että direktiivin asianmukaisesta ja oikeasuhteisesta korvauksesta säädetään omassa pykälässään.

Hallituksen esityksessä tulee näkyä, että myös opettajat ovat tekijöitä ja laativat teoksia. Myös opettajilla tulee olla oikeus kohtuulliseen korvaukseen luovuttaessaan tekijänoikeuksia, oli se sitten työnantaja tai joku muu organisaatio. Tämä tulee huomioida myös kaikissa julkisen rahoituksen hankkeissa, joissa tarkoituksena on laatia materiaalia.

Hallituksen esitysluonnoksessa keskitytään liiaksi vain luovan alan ammattilaisiin ja unohdetaan monia muita tekijäryhmiä, kuten opettajat ja tutkijat, jotka myös laativat tekijänoikeuden suojaamia teoksia ja solmivat niitä koskevia sopimuksia eri tahojen kanssa.

Pykälää on pidettävä myös ongelmallisena, koska on aloja, kuten opetusala, joilla ei ole vakiintunutta käytäntöä siitä, miten korvaus määräytyy. Säännöksessä kohtuuttomuus on kytketty vahvasti vain taloudelliseen arvoon, vaikka sopimus voi tutkijalle olla muiltakin osin kohtuuton. Taloudellisen arvon näyttäminen opetuslalla ja tutkimuksessa voi olla vaikeaa eikä samanlaista korvauskäytäntöä ole kuin taidealoilla, mutta kohtuuton sopimus voi silti haitata huomattavasti opettajan tai tutkijan uraa tai tutkimusta. Vaikuttaa siltä, että ehdotettu säännöksen muotoilu pikemminkin rajoittaa mahdollisuuksia kohtuullistamiseen kuin lisää niitä. Esitetty säännös ei saisi painottua taloudellisen

arvon arvioimiseen. Kysymyksessä tulisi edelleenkin olla kokonaisharkinta sen suhteen, ovatko sopimusehdot kohtuuttomat.

8.2. Tekijän oikeus selvitykseen teosten kaupallisesta hyödyntämisestä

Ehdotetun tekijänoikeuslain 30 §:n tarkoituksena on turvata tekijälle mahdollisuus saada tietoa teoksen kaupallisesta hyödyntämisestä. Kysymys on uudesta, pakottavasta säännöksestä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.3. Tekijän oikeus perua oikeudenluovutus

Ehdotetussa 31 §:ssä säädettäisiin tekijän oikeudesta perua oikeudenluovutus, mikäli teosta ei ole hyödynnetty laissa säädetyssä ajassa. Kysymys on pakottavasta säännöksestä, mistä johtuen nykyiset tahdonvaltaiset, teostyyppikohtaiset säännökset poistettaisiin tekijänoikeuslaista. Ainoana poikkeuksena olisivat elokuvateoksia koskevat säännökset, jotka säilyisivät ennallaan, mutta muuttuisivat pakottaviksi. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Säännöksen kolmas momentti on poistettava kokonaan. Kyseiseen momenttiin on ujutettu työsuhdetekijänoikeusolettama. Perustelut ovat riittämättömät ja vaikutuksien arviointi puutteellista. Säännöksessä ja hallituksen esityksessä ei ole huomioitu lainkaan opetuslalla vakiintunutta käytäntöä ja poikkeuksia muusta käytännöstä. Esimerkiksi opetusalan vakiintuneen käytännön mukaan, työntajalle ei siirry mitään oikeuksia opettajan laatiman materiaalin käyttämiseen pelkästään palvelussuhteen perusteella. Jos opettaja tekee opetusmateriaalin oppilaitoksen käyttöön, tulee nimenomaisesti sopia materiaalin käyttöön liittyvistä oikeuksista.

Vuosi sitten hyväksyttiin oppivelvollisuuslaki. Lain esitöissä (HE 173/2020 s. 101) todetaan, että Jos työnantaja teettää opettajilla oppimateriaalia yhteiseen käyttöön, tulisi oppimateriaalin tekemisestä ja niihin liittyvistä tekijänoikeuksista sopia aina erikseen. OAJ edellyttää, että tämä kirjaus huomioidaan myös tekijänoikeuslain uudistuksen yhteydessä.

OAJ haluaa lisäksi muistuttaa, että esitöissä ei ole huomioitu myöskään niin kutsuttua korkeakoulupoikkeusta (mm. HE 211/1992), minkä vuoksi korkeakouluissa ei sovelleta työsuhdetekijänoikeusolettamaa. Tälläkään perusteella työnantaja ei saa oikeutta hyödyntää työsuhteessa työtehtävien täyttämiseksi syntyneitä tekijänoikeudella suojattuja teoksia toimintansa

mukaisessa laajuudessa ilman erillistä sopimusta. Tekijänoikeuksien siirrosta opetus- ja tutkimustehtävissä toimivien osalta on siis aina sovittava nimenomaisesti.

8.4. Kustannussopimuksia koskevasta erityissäätelystä

Ehdotetussa 35 – 37 §:ssä säädettäisiin kustannussopimuksista. Säännöksiä on muutettu tavoitteena modernisoida voimassa olevia kustannussopimukseen liittyviä säännöksiä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.5. Tekijän oikeus rinnakkaistallentaa tieteellinen artikkeli

Ehdotetussa 38 §:ssä säädettäisiin tekijän oikeudesta rinnakkaistallentaa tieteellinen artikkeli. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

Kannatamme muutettuna

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

Opetusalan ammattijärjestö OAJ kannattaa rinnakkaistallentamisesta säätämistä, sillä se toisi selkeyttä nykytilanteeseen. Esitetty säännös ja perustelut vaativat kuitenkin täsmentämistä.

Hallituksen esityksessä todetaan, että ”uusissa säännöksissä pyritään ratkaisemaan tutkijan solmimien kustannussopimusten ja tutkimushankkeiden rahoitusehtojen välinen ristiriita. Tutkimushankkeiden rahoitusehdoissa edellytetään usein tutkimushankkeen tuloksena syntyneiden artikkelien tallentamista avoimeen julkaisuarkistoon. Samaan aikaan tutkija kuitenkin usein siirtää kustannussopimuksella yksinoikeuden julkaisujensa yleisön saataviin saattamiseen. Tällöin syntyy ristiriitatilanne, jossa tutkija joutuu rikkomaan joko kustannussopimuksen ehtoja tai tutkimusrahoittajan ehtoja. Uusien säännösten tarkoituksena on vahvistaa tutkijan asemaa suhteessa kustantajaan.”

Hallituksen esitys luonnoksessa ei ole huomioitu lainkaan sopimusoikeudellisia näkökulmia. Perusteluissa tulisi huomioida sopimusoikeudelliset säännökset ja sitovat periaatteet sekä erityisesti kansainvälisiin sopimukseen liittyvät tilanteet, joissa sopimuksessa sovitaan sopimukseen sovellettavan toisen maan lakia. Tällaisessa tilanteessa Suomen laissa olevalla säännöksellä ei ole mitään merkitystä. OAJ katsoo, että tutkija joutuu edellä kuvatussa kestävämpään tilanteeseen, jossa hänen tulisi ymmärtää sopimusten sitovuuden ohittavan Suomen lainsäädännön, koska kyseiseen sopimukseen ei sovelleta Suomen lakia eikä tutkija voi Suomen säännöksestä huolimatta rinnakkaistallentaa artikkeleita, jos se olisi sopimuksen vastaista. Kansallisella lainsäädännöllä voidaan vain hyvin rajallisesti vaikuttaa kansainvälisten yritysten toimintaan ja säännöksen muotoiluun tulisi

arvioida siitä näkökulmasta, että se ei saa asettaa aseta suomalaisia tutkijoita epäedulliseen asemaan.

Onko säännöksen tarkoituksena ollut säätää luovuttamattomasta oikeudesta? Mikäli näin, säännöksen tulisi olla täsmällisempi. Säännös ei tältä osin myöskään vastaisi muiden Euroopan maiden vastaavia säännöksiä. Esityksessä todetaan, että ”Julkisilla varoilla rahoitetun tutkimuksen yhteydessä syntyneiden tieteellisten julkaisujen avoin saatavuus on asetettu päämääräksi sekä EU:ssa että Suomessa” (s. 31), mutta säännöstä ei kuitenkaan poikkeuksellisesti ole rajattu julkisin varoin toteutettuun tutkimukseen, toisin kuin muissa Euroopan maissa, joissa vastaava säännös on käytössä (mm. Ranska ja Hollanti). Myöskin nk. Mansalan selvityksessä rinnakkaistallentamisesta esitetään huomattavasti rajatumpaa ja yksityiskohtaisempaa sääntelyä. Muissa maissa edellytykset rinnakkaistallentamiselle ovat tiukemmat, ja sille on asetettu mm. embargoajat sekä vaatimus alkuperäiseen lähteeseen viittaamisesta. Hallituksen esityksestä puuttuu kansainvälinen vertailu muiden Euroopan maiden vastaaviin säännöksiin.

Hallituksen esitys luonnoksessa ei myöskään yksilöidä, mihin sitoumuksiin perustuisi edellytys, että kaikki tieteelliset artikkelit pitäisi olla maksutta kaikkien saatavilla. Tällaisia sitoumuksia ei sisälly mihinkään Suomea sitoviin kansainvälisiin sopimuksiin tai lainsäädäntöön. Tieteen avoimuus ja julkisuus eivät vaadi maksuttomuutta. Tieteen avoimuus tarkoittaa mahdollisuutta päästä tutkimustiedon äärelle, ei julkaisujen ilmaista saatavuutta. Vaikuttaako ehdotettu säännös tekijän perusoikeuksien toteutumiseen? Entä onko säännöstä arvioitu kolmen kohdan testillä?

OAJ katsoo, että 2. momentti on ristiriidassa tekijänoikeuslain yhteisteoksia koskevan sääntelyn kanssa. Yksipuolinen oikeus yhteisteoksen yhdellä tekijällä rinnakkaistallentaa yhteisteos supistaa muiden tekijöiden oikeuksia.

Tutkijoilla tulee olla oikeus itse päättää, miten heidän työnsä tekijänoikeudellisesti suojattuja tuotoksia hyödynnetään ja missä niitä julkaistaan. Tutkijoiden tekijänoikeuksilla on erityinen yhteys tutkimuksen ja korkeimman opetuksen vapauteen. Tekijänoikeudet kuuluvat myös tutkijan perusoikeudellisesti suojattuihin varallisuusoikeuksiin.

On myös todettava, ettei ehdotettu säännös perustu DSM-direktiiviin. Perusteluissa ei ole huomioitu kansainvälisiä kysymyksiä ja kansainvälinen vertailu säännöksen osalta puuttuu kokonaan.

8.6. Esittävän taiteilijan yksinoikeuden laajentaminen

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tekijänoikeuslain 45 §:ää siten, että kuvatalleenteelle tallennetun esityksen tekijänoikeudellinen suoja laajenisi vastaamaan lähtökohtaisesti äänitalleenteelle tallennetun esityksen oikeuksia. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

8.7. Tekijänoikeuksista vapaista (public domain) teoksista otetut valokuvat (TekL 49 a §, DSM-direktiivin 14 artikla)

Valokuvaajan lähioikeutta ehdotetaan kavennettavaksi siten, että valokuva teoksesta, jonka suoja-aika on päättynyt, ei tulisi valokuvaajan lähioikeussuojan piiriin. Tavoitteena on varmistaa, että toisella suojamuodolla ei voida estää tekijänoikeudesta vapaiden (public domain) teosten käyttämistä. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

9.1. "Lyhyet otteet"

DSM-direktiivin 15 artiklan mukaisesta lehtikustantajan lähioikeudesta säädettäisiin tekijänoikeuslain 50 §:ssä. Uudella lähioikeudella suojattaisiin lehtikustantajan oikeutta määrätä lehtijulkaisun saattamisesta yleisön saataviin tietoverkoissa tietoyhteiskuntapalvelun tarjoajan toimesta. Direktiivissä suojan kohde jää jokseenkin avoimeksi, ja suojan kohde on rekonstruoitu siten, että se mahdollisimman hyvin kattaisi sellaiset käyttömuodot (käyttö uutisseuranta- ja uutiskoostepalveluissa), joita direktiivissä on tavoiteltu. Eräänä haasteena on kysymys siitä, miten tulisi suhtautua direktiivin säännökseen, jonka mukaan suojan piiriin eivät kuulu "erittäin lyhyet otteet tai yksittäiset sanat". Direktiivissä ei määritellä tarkkaa rajaa sille, minkälaiset otteet ovat sallittuja, eikä sellaista aseteta myöskään 50 §:ssä. Sen sijaan säännöksessä lähtökohtana on, että myös epäolennaisten otteiden toistuva käyttö voi loukata tekijänoikeutta, ja sen perusteella on ehdotettu sanamuotoa, joka vastaa nykyistä tietokantasuojaa (tietokantadirektiivissä on vastaavanlainen konstruktio, eli myös tietokannan epäolennaisten osien toistuva käyttö voi kuulua yksinoikeuden piiriin). Valmistelun aikana työpajoissa toivottiin, että ainakin otsikko olisi laissa säädetty "vapaaksi". Jos pidätte tarpeellisena, että laissa säädetään tietty sana- tai merkkimäärä, jonka käyttö olisi aina sallittua, niin minkä pituinen sana- tai merkkimäärän tulisi olla? Miten vastaavasti määriteltäisiin muiden suojan kohteiden (esim. valokuva tai audiovisuaalinen aineisto) osalta sallitun käytön määrä?

-

9.2. Lehden toisintaminen toisessa sanoma- tai aikakauslehdessä (voimassa oleva TekL 23 §)

Valmistelussa on arvioitu, että voimassa olevan TekL 23 §:n säilyttäminen ei ole mahdollista, sillä siinä on olennaisesti kysymys sanoma- tai aikakauslehden kilpailijan (toisen sanoma- tai aikakauslehden taholta, joka on samalla myös tietoyhteiskunnan palvelu) oikeudesta toisintaa sanoma- tai aikakauslehdessä julkaistu artikkeli, joka lienee lähtökohtaisesti laajempi kuin "erittäin lyhyt ote tai yksittäiset sanat". Yhdyttekö tähän arvioon? Jos ette, millä perusteella tulisi katsoa, että kilpaileva sanoma- tai aikakauslehti ei käytä hyväkseen sanoma- tai aikakauslehden tekemiä investointeja sisällöntuotantoon, jonka johdosta uutisartikkelin toisintaminen olisi sallittua suoraan lain nojalla, kun sen sijaan vastaavan pituisen otteen käyttäminen esimerkiksi uutiskooste- tai uutisseurantapalvelussa olisi kiellettyä?

9.3. Internetin hakupalvelut

Direktiivin 15 artiklassa tai sen esitöissä ei ole mainintaa siitä, että sanoma- ja aikakauslehden lähioikeudella olisi vaikutusta internetin hakupalveluihin (esim. Google hakupalvelu, Bing, Ecosia ym). Lähtökohtaisesti voidaan katsoa, että direktiivillä ei ole tarkoitettu olevan vaikutusta hakupalveluiden toimintaan ja että direktiivissä olevaa viittausta siihen, että linkittäminen ei kuulu yksinoikeuden piiriin, voidaan tulkita samansuuntaisesti. Toisaalta direktiivissä ei nimenomaisesti myöskään suljeta pois tämänkaltaisia tietoyhteiskuntapalveluiden tarjoajia yksinoikeuden soveltamisalasta. Onko sanoma- tai aikakauslehden lähioikeussuojan yhteydessä tarpeen ottaa kantaa hakupalveluiden toimintaan? Jos on, miten asiaan tulisi ottaa kantaa esityksessä?

9.4. Tekijöiden osuus lehtikustantajan saamista korvauksista

Ehdotuksen (ja DSM-direktiivin) mukaan tekijällä on oikeus asianmukaiseen osuuteen lehtikustantajan saamista korvauksesta. Tulisiko tekijöiden osuutta määritellä tarkemmin laissa? Jos katsotte, että tekijöiden osuus korvauksesta tulee määritellä, tulisiko sen olla prosenttiosuus vai jotain muuta? Minkä suuruinen osuus?

9.5. Tarve sopimuslisenssisäännökselle tekijöiden korvausosuuden hoitamiseksi

Sanoma- ja aikakauslehdet sisältävät suuren määrän eri aineistoja. Jotta lehtikustantajat välttyisivät neuvottelemasta kunkin tekijänoikeuden haltijan kanssa erikseen asianmukaisista korvauksista, voi olla molemmille osapuolille helpompaa, että asia hoidettaisiin sopimuslisenssisäännöksellä joka mahdollistaisi sen, että lehtikustantaja voisi neuvotella yhteishallinnointiorganisaation kanssa keskitetysti korvausosuudesta ja korvaukset tilitettäisiin organisaation kautta tekijänoikeuden haltijoille. Pitäisikö lakiehdotukseen lisätä asiaa koskeva sopimuslisenssisäännös? Voitte halutessanne perustella kantaanne lyhyesti vastauksenne yhteydessä.

Jos yllä oleva vastauskenttä loppui kesken, voitte jatkaa tässä.

9.6. Sanoma- tai aikakauslehden lähioikeussuoja - arvio ehdotetusta TekL 50 §:stä kokonaisuudessaan

Arvioikaa nyt ratkaisua kokonaisuudessaan. Mikä on kantaanne ehdotettuun ratkaisuun?

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja tai muutosehdotuksia

10.1. Onko ratkaisussa riittävästi huomioitu eri perusoikeuksien välistä tasapainoa?

Verkkosisällönjakopalvelun tarjoajien vastuusta säädettäisiin tekijänoikeuslain uudessa 6 a luvussa. Sen mukaan verkkosisällönjakopalvelun tarjoaja olisi vastuussa tekijänoikeuden loukkauksesta, joka aiheutuu siitä, että sisällön tuottaja (direktiivissä käytetään ilmaisua ”käyttäjä”) on tallentanut palveluun aineistoa, joka loukkaa tekijänoikeutta. Palvelun tarjoaja ei kuitenkaan olisi vastuussa tekijänoikeuden loukkauksesta, jos palvelun tarjoaja on ryhtynyt asianmukaisiin ja oikeasuhtaisiin toimenpiteisiin luvan hankkimiseksi tekijältä tai estänyt tekijän tai tämän puolesta toimivan pyynnöstä pääsyn tekijänoikeutta loukkaavaan aineistoon. Direktiivin mukaisilla säännöksillä vahvistetaan tekijänoikeuden toimeenpanoa verkkosisällönjakopalveluissa ja tekijän mahdollisuutta määrätä teoksestaan. Direktiivin vaatimusten mukaisesti säädettäisiin siitä, miten tulisi välttää sitä, että estetään pääsy tekijänoikeutta loukkaamattomaan aineistoon, sekä keinoista, joilla direktiivin vaatimusten mukaisesti parannetaan sisällön tuottajien oikeusturvaa. Direktiivin sääntely on hyvin perusoikeusherkkää ja direktiivin toimeenpanossa on otettava huomioon tekijöiden omistusoikeus, palvelun tarjoajien elinkeinovapaus ja sisällön tuottajien sananvapaus. Direktiivin toimeenpanossa on pyritty perusoikeusmyönteiseen ja eri perusoikeuksien välistä tasapainoa huomioivaan täytäntöönpanoon. Onko tässä tavoitteessa onnistuttu yleisellä tasolla? Ellei, millä perusteella katsotte, että ehdotettu sääntely on perusoikeuksien vastainen?

-

Tässä voitte perustella tarkemmin. Perustelkaa mielellään viittaamalla siihen perustuslakivaliokunnan, EU-tuomioistuimen tai Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisuun, johon tukeudutte. Kertokaa myös, miten esitystä tulee mielestänne korjata, ja perustelkaa muutosehdotukset perusoikeuksien toteutumisen kannalta.

-

10.2. Sananvapautta koskevien tekijänoikeuden rajoitusten vahvistaminen (uusi TekL 23 §)

Ehdotetussa uudessa 23 §:ssä säädettäisiin oikeudesta käyttää teosta toisessa teoksessa, eli tarkemmin sanottuna mahdollisuudesta käyttää teosta karikatyyrissä, parodiassa ja pastississa sekä teoksen satunnaisesta sisällyttämisestä toiseen teokseen. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

10.3. Pykäläkohtaiset huomiot uudesta 6a luvusta

a. TekL 55 a §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan vastuusta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

b. Ehdotetussa 55 b §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan tiedonantovelvoitteesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

c. Ehdotetussa 55 c §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan velvollisuudesta estää yleisön pääsy aineistoon. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

d. Ehdotetussa 55 d §:ssä säädettäisiin kiellosta esittää perusteettomia poistovaatimuksia. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

e. Ehdotetussa 55 e §:ssä säädettäisiin sisällön tuottajalle annettavasta ilmoituksesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

f. Ehdotetussa 55 f §:ssä säädettäisiin verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan velvollisuudesta tarjota keinoja erimielisyyksien selvittelyyn palvelussa. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

g. Ehdotetussa 55 g §:ssä säädettäisiin palauttamispyyntöä. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

h. Ehdotetussa 55 h §:ssä säädettäisiin tekijänoikeusriitalautakunnasta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun? Voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia vastauksenne yhteydessä.

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

i. Ehdotetussa 55 i §:ssä säädettäisiin asian käsittelystä tekijänoikeusriitalautakunnassa. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

j. Ehdotetussa 55 j §:ssä säädettäisiin tekijänoikeusriitalautakunnan ratkaisujen julkisuudesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

k. Ehdotetussa 55 k §:ssä säädettäisiin hyvityksestä ja vahingonkorvauksesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

l. Ehdotetussa 55 l §:ssä säädettäisiin hyvityksestä ja vahingonkorvauksesta. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

m. Ehdotetussa 55 m §:ssä säädettäisiin riitojen käsittelyä koskevista sopimusehdoista. Mikä on kantanne ehdotettuun ratkaisuun?

-

Tässä voitte perustella kantaanne ja esittää vaihtoehtoisia ratkaisuja ja muutosehdotuksia

-

11.1. Neuvottelumekanismi (13 artikla)

DSM-direktiivin 13 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava mahdollisuus saada apua puolueettomalta elimeltä tai sovittelijalta sopimusneuvotteluissa audiovisuaalisten teosten saattamiseksi yleisön saataviin tilausvideopalveluissa. Valmistelussa on arvioitu, että lainsäädäntömme ei aseta esteitä sille, että osapuolet, joilla on lisensiointiin liittyviä vaikeuksia, voivat saada apua sopimukseen pääsemiseksi, esimerkiksi sovittelijoilta asianajajaliiton kautta tai Keskuskauppakamarin sovittelijoilta? Yhdyttekö tähän käsitykseen? Jos ette, miksi?

11.2. Kustantajan oikeus hyvityksiin (16 artikla)

DSM-direktiivin 16 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat säätää, että kustantajalla on oikeus osuuteen siirrettyjen oikeuksien nojalla maksetuista hyvityksistä. Tekijänoikeuslain 19 §:n mukaan tekijä ei voi luovuttaa toiselle oikeuttaan lainauskorvaukseen, eikä oikeus lainauskorvaukseen siirry kustantajalle kustannussopimuksen nojalla. Vastaavasti tekijänoikeuslain 26 a §:ssä säädettyä hyvitystä yksityisestä kopiointista maksetaan vain alkuperäisille oikeudenhaltijoille, eikä hyvitykseen ole subjektiivista oikeutta. Valokopiointia koskevan tekijänoikeuden rajoituksen nojalla kerättävät korvaukset maksetaan käytännössä yhteishallinnointiorganisaation tilityssäntöjen perusteella, mikä mahdollistaa myös korvausten maksamisen kustantajille. Valmistelussa nykytilannetta ei ole pidetty tarpeellisena muuttaa. Yhdyttekö tähän käsitykseen? Jos ette, miksi?

11.3. Vaihtoehtoinen riitojenratkaisumenettely (DSM-direktiivin 21 artikla)

DSM-direktiivin vaihtoehtoista riitojenratkaisumenettelyä koskevan 21 artiklan osalta ei ehdoteta muutoksia voimassaolevaan tekijänoikeussäätelyyn. Valmistelussa on katsottu, että nykyinen lainsäädäntö ei aseta esteitä vapaaehtoisten vaihtoehtoisten riidanratkaisumenetelmien käytölle ja sille, että tekijä tai esittävä taiteilija voisi valtuuttaa esimerkiksi tekijöitä tai esittäviä taiteilijoita edustavan organisaation toimimaan puolestaan myös vapaaehtoisessa vaihtoehtoisessa riidanratkaisussa, kuten välimiesmenettelyssä tai sovittelussa. Yhdyttekö tähän näkemykseen? Jos ette, miksi?

12.1. Kuvailu tekijänoikeusjärjestelmän yleisestä merkityksestä

Esityksen vaikutusarvioinnissa (luku 4.2.) on kuvailtu tekijänoikeusjärjestelmän merkitystä yleisesti. Kuvailuun ei ole lisätty sellaista taustatietoa, joka ilmenee jo HE-luonnoksen 1 ja 2 luvusta, joissa kuvaillaan direktiivien sisältöä ja kansallista sääntelytarvetta. Kuvailuun on sisällytetty tekijänoikeusjärjestelmän kansantaloudellista merkitystä, tekijänoikeuden merkitystä luovien alojen ammattilaisten ja luovien alojen yritysten kannalta, sekä laajemmin osana yhteiskunnan tiedonvälitystä ja innovaatioiden edistämistä. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

12.2. Ehdotusten vaikutukset asiaryhmittäin

a. Tekijänoikeuden rajoituksia ja sopimuslisenssiä koskevat ehdotukset. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

-

b. Sopimusehtojen sääntelyyn (tekijöiden ja esittävien taiteilijoiden asema sopimussuhteissa) liittyvien muutosten vaikutukset. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

-

c. Tekijänoikeuden lähioikeuksiin ehdotettujen muutosten pääasialliset vaikutukset (esittävien taiteilijoiden suojan laajentaminen, lehtikustantajan lähioikeus). Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

-

d. Verkkosisällönjakopalvelun tarjoajan vastuuta koskevan sääntelyn vaikutukset. Onko kuvailussa virheitä tai puutteita? Onko sitä tarpeen täydentää, ja jos on, miten?

-

13. Kysymyksiä perusoikeusarvioinnista

HE-luonnoksen 12 luvussa esitystä arvioidaan perusoikeuksien toteutumisen ja lainsäätämisyjärjestyksen kannalta. Onko analyysissä puutteita, esimerkiksi puuttuuko sellaista perustuslakivaliokunnan tai EU-tuomioistuimen ratkaisukäytäntöä, joka olisi asian arvioimisessa tarpeen ottaa huomioon? Jos puuttuu, mitä tulisi lisätä?

-

14. Muut yksityiskohdat, joista haluatte lausua

Onko esityksessä muita yksityiskohtia, joita haluatte kommentoida, kuten siirtymäsäännökset, lakien voimaantulo, lain seuranta ja toimeenpano tai jotain muuta vastaavaa?

-

Yhteenvedo keskeisistä huomioista

Tässä voitte halutessanne esittää lyhyen yhteenvedon lausuntonne keskeisistä huomioista ja kannanotoista.

Teosten käyttöön opetustoiminnassa ja tieteellisessä tutkimuksessa liittyvä 14§ on OAJ:n mielestä epäselvä ja sisältää ongelmallisia kohtia. Opetustyön tekijöiden näkökulmasta on erittäin tärkeää, että teoksia on mahdollista käyttää opetuksessa. Rajoitussäännös ei ole tässä suhteessa riittävän selkeä. Opettajien pitää voida tietää rajoitussäännöksen ja perusteluiden perusteella, missä tilanteissa ja miten teosta voi käyttää. Lisäksi epäselviä käsitteitä tulisi tarkentaa. Lain muutos ei saa johtaa tilanteeseen, jossa muut opettajat tai oppilaitos saisivat käyttää vapaasti toisen opettajan tekemiä opetusmateriaaleja ilman, että siitä sovitaan materiaalit tehneen opettajan kanssa erikseen.

31 §:ään on sisällytetty työsuhdetekijänoikeusolettama ja työnantajan normaalikäyttöoikeus. Perustelut ovat riittämättömät ja vaikutuksien arviointi puutteellista. Säännöksessä ja hallituksen esityksessä ei ole huomioitu lainkaan opetusallalla vakiintunutta käytäntöä ja poikkeuksia muusta käytännöstä. Esimerkiksi opetusalan vakiintuneen käytännön mukaan, työntajalle ei siirry mitään oikeuksia opettajan laatiman materiaalin käyttämiseen pelkästään palvelussuhteen perusteella. Jos opettaja tekee opetusmateriaalin oppilaitoksen käyttöön, tulee nimenomaisesti sopia materiaalin käyttöön liittyvistä oikeuksista.

Hietanen-Tanskanen Ira
Opetusalan Ammattijärjestö OAJ